

HIDDEN TIMES

22 JAARGANG NR 40 2021 September BieRumer School

VRIJPLAATS VOOR VERBEELDING

Bierum als Vrijplaats Voor Verbeelding

Deze Hidden Times is een soort van handleiding voor Bierum als vrijplaats voor verbeelding. Een plek waar deze kan worden gebruikt om anders om ons heen te kijken, nieuwe landschappen te verbeelden en onze verhouding en verbinding met onze omgeving te bevragen en onderzoeken.

In deze handleiding zijn recepten, instructies en opdrachten te vinden die je kunt gebruiken om je verbeelding te activeren en je omgeving anders te ervaren. Hieronder worden staan een aantal methodes voor de verbeelding die je toe kunt passen op je eigen manier.

Methodes voor verbeelden:

- Combineer objecten, landschappen en situaties met elkaar die je niet zo snel samen zou zien.
- Verzin nieuwe functies, bedoelingen en manieren van het gebruik van de dingen om je heen. Bijvoorbeeld het tegenovergestelde, datgene wat het juist probeert te voorkomen of iets onmogelijks.
- Plaats jezelf in een andere positie, je kan zijn wie je wilt. Stel je eens voor wat jou positie zou kunnen betekenen voor je omgeving. Misschien een ander beroep, een andere achtergrond, of misschien ben je wel een dier! Ben je een mier of een hond of een dinosaurus? Verander je perspectief.
- Denk in onmogelijkheden want in je verbeelding kan alles, niets is te gek. Er zijn geen kaders waar je binnen moet blijven of regels waar je je aan moet houden. Je kan de kaders en regels gebruiken als startpunt en vanuit daar juist de andere kant opgaan.
- Verdwaal in je eigen verzinsels en verbeeldingen, hiermee kun je nieuwe verbindingen maken, een landschap opbouwen en een verhaal maken. De wereld van de verbeelding is oneindig.

Het dadaïsme (dada) was een culturele beweging die begon tijdens de eerste wereldoorlog in het neutrale Zwitserland. De kunstenaars hielden zich bezig met het mengen van beeldende kunst, theater, poëzie en grafisch ontwerp. Dada is een kunst net onder de realiteit: ze gebruikten voorwerpen die al bestonden en maakten er net iets anders van dan de oorspronkelijke functie of bedoeling. De naam Dada is uit een willekeurige pagina van het Franse woordenboek gehaald, wat speelgoedpaardje betekent. Hoe de naam is uitgezocht zegt veel over de beweging: werken met bestaande woorden maar ze anders gebruiken en toepassen.

Op 10 april 1921 deden de Dadaïsten hun eerste en ook gelijk enige wandelende performance. Het plan was om met een grote groep onder begeleiding van een orkest naar een banale plek te wandelen. Een plek die voor hun nutteloos voelde. Dit zou een serie worden van wandelingen naar banale plekken. Uiteindelijk was het zulk slecht weer dat er maar 10 mensen kwamen opdagen en is dit ook de enige wandeling geweest.

De banale plek van de wandeling op 10 april was naar een leegstaande kerk ergens in Parijs. Deze plek is waarschijnlijk uitgekozen omdat degene die de wandeling had geïnitieerd gebrek had aan ruimte en vond dat deze kerk op een veel betere manier kon worden gebruikt.

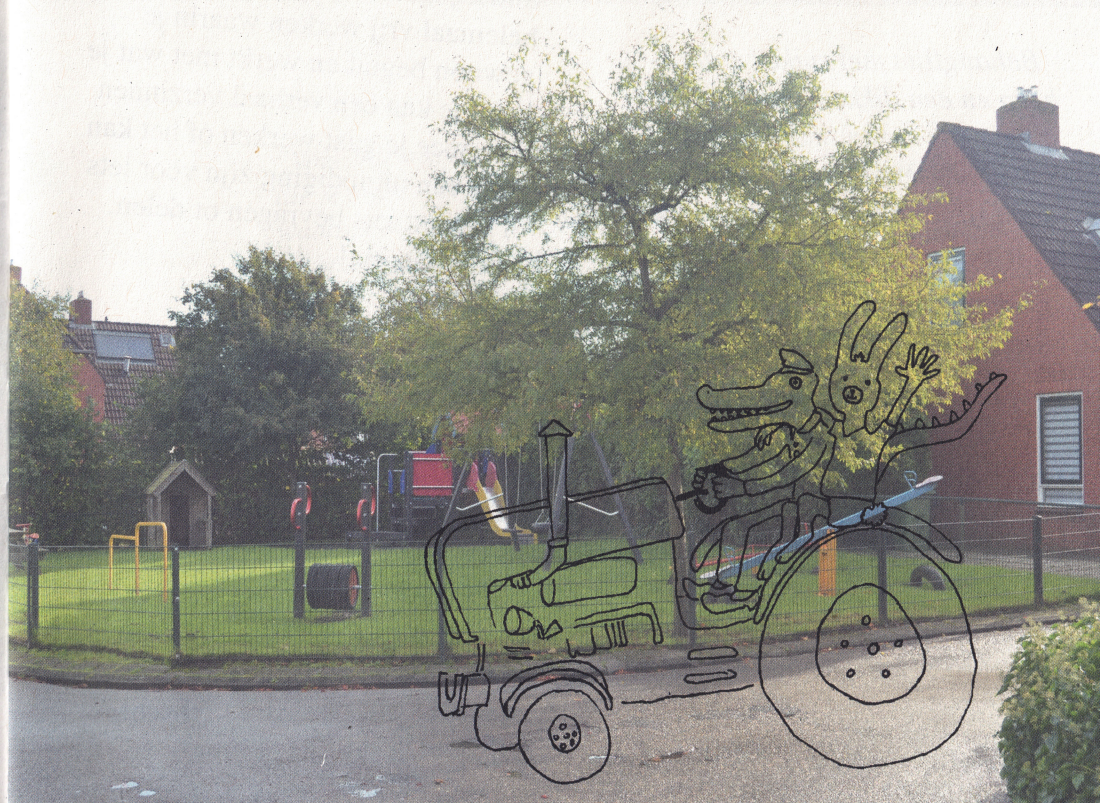
Precies 100 jaar later, op 10 april 2021, hebben we in Bierum ook zo'n wandeling gedaan. De mensen die meeliepen bedachten allemaal een plek in Bierum die voor hun banaal voelt en daar zijn we heen gelopen. Daar hebben we gesproken over waarom die plek zo banaal voelt voor die persoon, hoe het voor anderen voelt en wat we ermee zouden kunnen doen: verbeelden wat de plek zou kunnen zijn.

De wandeling die jij kunt maken!

Je kunt deze wandeling alleen maken of samen met anderen.

Denk na over banale plekken bij jou in de buurt: plekken die voor jou nutteloos aanvoelen of waarvan je afvraagt waarom deze plekken bestaan. Als je samen loopt kun je naar elkaars plekken wandelen en vertellen waarom de plek banaal is en vragen wat anderen daarvan vinden. Beeld eens in hoe je deze plek anders zou gebruiken of wat je er wel van zou willen maken als alles mogelijk zou zijn. Denk groots, denk onmogelijk, denk vrij en denk samen. Alles is mogelijk!

Wandel je alleen? Zoek dan banale plekken op en zet je verbeelding in. Wat zou deze plek kunnen worden? Wat zou jij er mee doen? Beeld je eens in hoe dat zou zijn en wat er dan allemaal mogelijk is, en vergeet niet dat in je verbeelding alles mogelijk is! Verzin gebeurtenissen bij de plek en dwaal af naar een andere wereld.

Openbare plakplaats beplakken

Benodigheden:

- Groot stuk papier, of veel kleinere stukken (het oppervlakte van 1 kant is ongeveer 2,5 vierkante meter)

- Materiaal om mee te tekenen, kleuren, schilderen, etc. Dit kunnen potloden, pennen en verf zijn maar kan ook het opplakken van blaadjes of andere gevonden dingen zijn, met zand en modder tekenen en gebruik maken van andere dingen die je vindt

- Behanglijm met suiker erdoorheen en een dikke kwast

- Wat mensen die mee willen doen (je kunt het natuurlijk ook in je eentje doen)

Stap 3: Als het werk klaar is en helemaal droog kun je het op de openbare plakplaats plakken door het bord en de achterkant van het werk eerst in te smeren met het behangplaksel en dan erop te plakken. Dan ga je nog over de voorkant heen met het plaksel zodat het een beetje weervast wordt (door de suiker hard het uit).

* het kan handig zijn het bord eerst schoon te maken zodat de lijm beter hecht.

Stap 1: als je het samen wilt doen is het leuk om het bij de openbare plakplaats te doen want daar lopen en fietsen veel mensen langs die misschien wel mee willen doen. Dan misschien even een tafel meenemen, maar je kan natuurlijk ook op de grond werken of thuis alles maken.

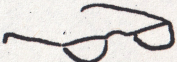
Stap 2: ga helemaal los op het papier! Combineer, knip, plak, haal uit elkaar, scheur, kras, kleur totdat je iets hebt gemaakt. Je kunt helemaal vrij werken waarin je gewoon begint en werkt met wat je hebt, je kan een verhaal verzinnen waarmee je gaat werken of het kan zelfs een uitnodiging zijn voor iets of je kunt iets bevragen of delen. Het is aan jou!

“Voor mij was de openbare plakplaats een banale plek. Een plek die je bijna niet meer ziet omdat hij er altijd gewoon is, maar waarom eigenlijk? Wie plakt er wat op en hoe ziet dat eruit? Door de openbare plakplaats als een heel groot canvas te zien waarop alles mogelijk is probeerde ik met samen met de mensen die voorbij kwamen lopen een andere idee te krijgen van de openbare plakplaats; het zien als plek waar je samen iets moois van kan maken!”

Wat doet het nu met je als mens om te gaan wandelen in je eigen omgeving? Wat ontdek je over de directe wereld buiten je voordeur en in hoeverre zijn die ontdekkingen bepaald door de manier waarop je omgeving is ingedeeld? En is er iets te vinden onder de nette, rechte stoepen, de flanerende parkjes en de borden die aangeven waar het natuurgebied echt begint? Hoe kom je los van de door anderen bepaalde geografie en hoe ontdek je je eigen geografie en vindt je een nieuwe connectie met je omgeving?

 "In de jaren '50 komt de Franse filosoof en marxistisch denker Guy Debord met het concept van de psychogeographie: een werkwijze om als individu los te koppelen van de standaard concepten waarmee je fysieke omgeving doordrenkt is en om er een nieuw en fris kader op te zetten.

Wat doe je vooral als psychogeograaf? Rondlopen, zonder daadwerkelijk doel of idee om op die manier de omgeving op je in te laten werken en je impressies en de sfeer op je in te laten werken. Uiteindelijk bleek Debord's vorm van psychogeographie niet zo'n lang leven beschoren te zijn, maar hij stipte een techniek aan die al eerder met groot effect gebruikt was en die ook nu zeker nog een mate van effectiviteit kan hebben.

Max Weber kwam eind 19e eeuw met het begrip onttovering. Hiermee wilde hij verklaren hoe de westerse wereld zich steeds verder van de magie afkeert en zichzelf als rationeel en wetenschappelijk identificeert. In

de godsdienstwetenschap wordt deze theorie ook gebruikt om de sinds de jaren '60 ontstane ontkerkelijking te verklaren.

Deze onttovering speelt volgens sommige theoretici ook een grote rol binnen onze ontstane houding naar de natuur en onze directe omgeving, waarbij we de natuur als een materiële bron zien, zonder bezieling of betovering; een gebruiksvoorwerp om mee te doen wat we willen. Eigenlijk zijn we losgescheurd van onze eigenlijke plaats binnen het ecosysteem en zien we onszelf als apart van de natuur (neem alleen al de referentie aan dingen die wij gemaakt hebben als niet-natuurlijk, alsof wij geen onderdeel van de natuur zijn en onze creaties dus ook). De toenemende digitalisatie en technologisering van onze maatschappij draagt bij aan ook een verminderd daadwerkelijk fysiek contact met onze omgeving."

Geschreven door Katja van der Kamp

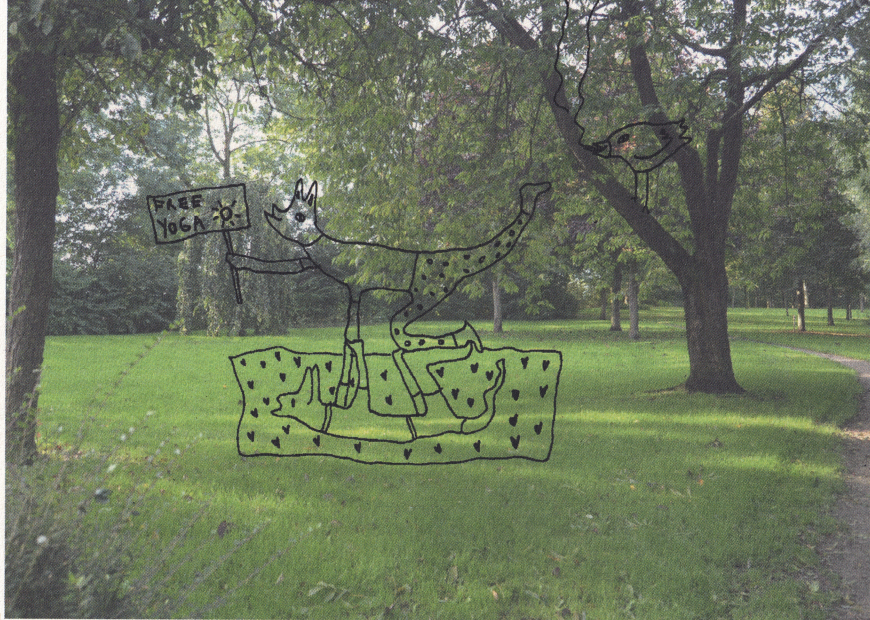

Tijdens de wandeling van Katja zijn we met een grote groep door Bierum gaan lopen met een aantal instructies in ons achterhoofd. Hierdoor pasten we de psychogeografische techniek toe en leerden we anders om ons heen te kijken, luisteren naar en bewegen door de omgeving.

De wandeling die jij kunt maken!

Loop eens achteruit door het park, zoek bijzondere dingen die je vindt en neem ze mee naar huis en verzin verhalen bij leegstaande gebouwen, plekken die je nog niet kent of natuurgebieden. Wat zou daar gebeurd kunnen zijn? Wie heeft daar gewoond? Wat voor verhaal schuilt er achter die plek? Laat je fantasie de vrije loop en creëer je eigen omgeving door verhalen te verzinnen. Beweeg en kijk zoals je anders niet zo snel zou doen, kijk bijvoorbeeld eens meer omhoog, naar alle ramen op de tweede verdieping, het metselwerk, de brievenbussen of tel de stoeptegels waar je al zo vaak overheen bent gelopen.

Collective Wandering

Deze voorstellingen heten performances:

“Het begrip performance wordt in het theater en de beeldende kunst gebruikt als verzamelnaam voor muzikale, beeldende of uitgesproken fysieke optredens, waarbij taal een ondergeschikte rol speelt en die vaak kort van duur zijn. “Performance art” is een kunstvorm die elementen van theater, muziek en beeldende kunst combineert.”

Tijdens de Collective Wandering hebben mensen heel veel performances gezien die niet echt een performance waren, maar wel zo werden herkend omdat ze niet zeker wisten waarnaar ze keken. Zo werden ineens alle landbouwmachines een voorstelling met een choreografie die op een bepaalde manier over het land reden en daarmee in een keer heel anders werden.

De Collective Wandering (gezamenlijke verdwaaltocht) was een dag waarop je door de voorstellingen die je tegen zou kunnen komen anders om je heen zou gaan kijken. Omdat je niet precies wist waar de voorstellingen plaatsvonden en wat ze waren, was alles potentieel een voorstelling. Hiermee werd heel Bierum een dorp vol met voorstellingen die je anders misschien niet eens zouden opvallen!

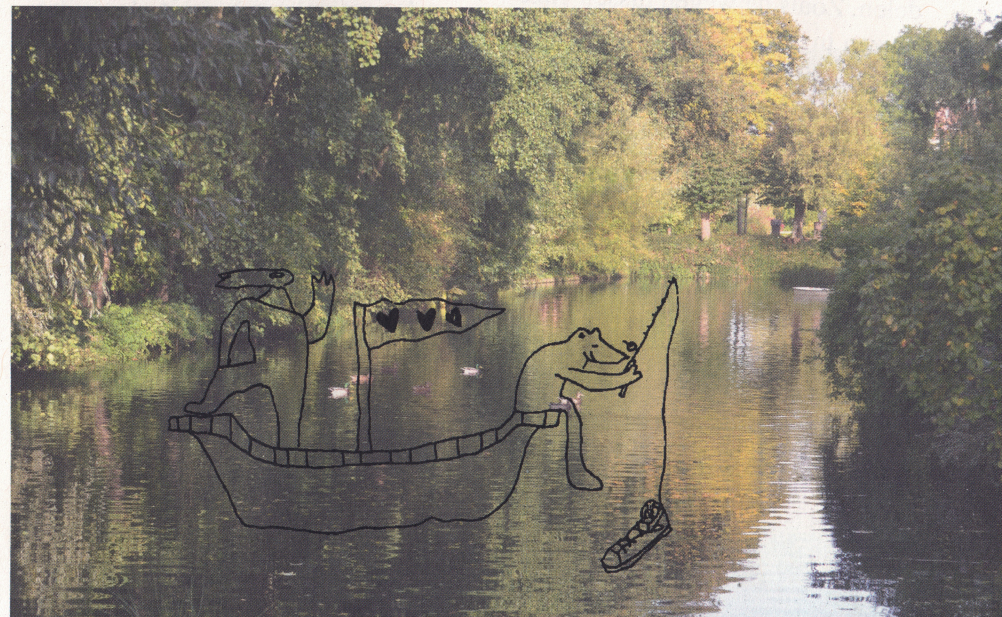
Kun je het landschap verbeelden?

Of verbeeld het landschap ons?

Instructies voor je eigen verdwaaltocht met performances:

1. neem de tijd
2. ga ronddwalen, wandel zonder een doel en wees niet bezig met het einddoel of het eindpunt.
3. kijk om je heen alsof alles een performance zou kunnen zijn: dit houdt in dat alles wat er om je heen beweegt een voorstelling is. Kijk of je de choreografie van je omgeving kunt ontdekken en herkennen. Hoe spelen dingen op elkaar in? Hoe zijn ze verbonden en hoe reageren ze op elkaar? Wat gebeurt er eigenlijk echt? Lag die tegel altijd al scheef? Maakte de boom altijd dat geluid bij harde wind? Wat voor bewegingen maakt dat grote voertuig eigenlijk? Hoe gaat het verkeer over straat?
4. doordat alles potentieel een performance is veranderd het landschap. Niets is meer vanzelfsprekend en je zult dingen op een andere manier gaan bekijken en beluisteren. Hiermee creëer je je eigen landschap! Je kunt de performances zo groot maken als je wilt, gebruik je verbeelding en waan je in een ander landschap.

Utopieën voor de tussenruimte

De tussenruimte is de ruimte tussen alles in die we met zijn allen delen. Zoals de wegen tussen onze huizen in, de stoep waarop we onze honden uitlaten, de stukjes gras die de gemeente voor ons bijhoudt, de speeltuin en het voetbalveldje, het bushokje en de parkeerplekken voor onze auto's.

Deze tussenruimte is in transitie: hij veranderd. Niet in hoe de tussenruimte eruit ziet, daar is niet zoveel aan veranderd, maar aan hoe we hem gebruiken en welke waarde deze voor ons heeft. Voorheen gingen we naar school in onze eigen

straat en gingen we aan het werk in de buurt. Nu zitten we, mede door de pandemie maar ook door de technologie, veel meer thuis omdat we daar ook kunnen werken. We gaan naar de winkel in de volgende stad waar we met de auto naartoe gaan, we brengen onze kinderen naar school in een andere plek en werken vaak verder weg.

De tussenruimte heeft daarmee een andere rol gekregen in ons dagelijks leven, omdat we deze minder opzoeken en op een andere manier gebruiken.

Er zijn meer auto's op straat die een parkeerplek nodig hebben en minder mensen wandelen en fietsen naar hun werk, de winkel of school omdat het te ver is, dus gaan ze met de auto over de grote weg. Onze wereld is tegelijk verkleind omdat we meer thuis zijn en meer van A naar B reizen en niet naar de ruimte ertussen kijken, maar ook vergroot omdat we tegenwoordig alles kunnen weten via het internet. Waar positioneren wij onszelf en hoe verhouden we ons tot onze omgeving en elkaar?

Denk eens na over de tussenruimte, wat die is en waar behoefte aan is. Denk daarbij in utopieën: (on)mogelijke scenario's waarin jou behoeftes worden beantwoord. Misschien wil je wel dat heel Bierum een

hondenuitlaatplek wordt omdat je het daar voornamelijk voor gebruikt, of misschien wil je een vierbaans snelweg zodat je lekker snel thuis bent, of heb je behoefte aan een kabelbaan die door het dorp loopt. Of dat er een grote parkeerplek net buiten Bierum komt en iedereen naar huis moet lopen zodat je elkaar weer eens tegenkomt, ook als je geen hond hebt en dat dan overal bomen kunnen worden gepland. Of dat er een hogesnelheidstrein naar Bierum rijdt. Of dat de openbare plakplaats een hele grote billboard wordt waar films op af worden gespeeld en er een buitenbioscoop wordt gemaakt. Of verzin eens iets voor in het oude bejaardenhuis! Of misschien een speeltuin voor volwassenen ergens in het dorp.

Column van Katja

En dan nu het beloofde verhaal over de heks waar jullie zo geduldig op hebben gewacht! Het jaar is 1547 en in Appingedam woont een echtpaar die letterlijk hun huis uitgejaagd zijn door een klopgeest. De geest gooit bestek en borden naar hun hoofd, smijt schilderijen van de muur en houdt ze dag en nacht wakker met gekreun, gesteun en gegil. Ze houden het uiteindelijk niet langer vol en vertrekken, maar mensen uit de omgeving kunnen zich herinneren dat de vrouw een paar jaar eerder beschuldigd is van toverij. Ze is echter gestopt met haar hekserij en het kan niet anders dan dat de Duvel zelf in haar huis loopt rond te spoken, woedend over het feit dat ze hem niet langer op z'n wenken bedient, zeggen de mensen. Je zou denken dat dat medelijden zou opwekken, maar de Damsters verspillen geen tijd en gooien zowel haar als haar man op de brandstapel. Dat soort klevend kwaad wil je niet om je heen!

Maar dat is alleen nog maar het begin. De vrouw en haar man hebben namen genoemd; andere heksen waarmee zij samen in het geniep hun kwaad verspreiden en deze mensen worden opgepakt en noemen weer verdere mensen.

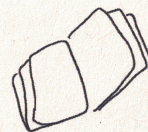
Er trekt een spoor van beschuldigingen door Appingedam en omgeving, waardoor er uiteindelijk 11 mensen op de brandstapel zullen eindigen. De hoofdmans van de groep, Aepke Mellens, is een man met geld en een reputatie in Appingedam. Hij zal gemarteld worden door op een ladder gebonden te worden, maar terwijl de beulen dit aan het doen zijn, breekt om een onverklaarbare reden zijn nek en sterft hij. Bewijs dat de Duvel z'n mensen nog probeert te redden van de pijn en het verder beschuldigen van zijn heksen!

Als laatste wordt de Matroenschke opgepakt, hier in Bierum. Zij is degene die de anderen hun kwade streken heeft geleerd en samen met Aepke de anderen geleid heeft. Maar we weten niet waar ze heeft gezeten en waarom ze hierheen kwam. Woonde ze hier, had ze familie hier? Of vluchtte ze juist naar Bierum omdat het een plek was waar je je goed kon verstoppen? Zaten hier misschien nog wel meer heksen en zijn die gewoon niet gevonden? Uiteindelijk wordt ze gevangen, naar Appingedam gebracht en ook op de brandstapel gegooid, waarmee de vervolgingen hier nu eerst voorbij zijn.

Dat maakt toch verder nieuwsgierig, he? Waarom was Appingedam dan zo'n plek waar heksen makkelijk vervolgd werden en ook gemakkelijk op de brandstapel landen? En wie werden er dan precies beschuldigd en waarom? Waarom vertellen we elkaar eigenlijk enge verhalen en hoe heeft dat verder effect op ons dagelijkse leven? Hoe kunnen verhalen soms zo'n groot effect hebben op ons landschap en hoe wij erin leven? Daarover ga ik jullie op Halloweenavond tijdens een wandeling door Bierum wat meer vertellen!

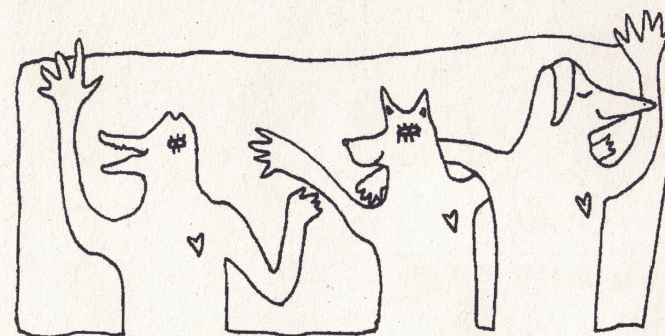
Op 31 oktober kun je meewandelen met Katja in haar Halloween wandeling. We vertrekken om 19:00 vanaf de Bierumer School. Luister en huiver naar de verhalen uit Bierum en omgeving.

Je kunt deze handleiding natuurlijk overal gebruiken. Dus neem hem eens mee op pad ook buiten Bierum, geef hem door aan iemand anders of maak een kopietje en deel hem met je vrienden.

Zijn er goede ideeën, verhalen of beelden uitgekomen? Deel ze! Wie weet kan er iets mee gedaan worden, kun je iemand anders inspireren of iemand nieuwe inzichten bieden. Ook kunnen ze worden gepubliceerd in de volgende krant. Stuur ze naar:

vrijplaatsvoorverbeelding@gmail.com of gooi een briefje door de bus van de Bierumer School.

ILLUSTRATED BY BINDERT, JORIEN & FRANKA!

*Vrijplaats Voor Verbeelding
wordt ondersteund door:*

kunstraad groningen

stichting
stokroos

Bierumer School
Hereweg 12 9906PE Bierum NL
Production & design Bindert Helder,
Franka Geiser, Jorien Ketelaar
ISSN: 2542-4173